

Zienswijze mr. Richard Korver ten behoeve van de vaste commissies voor Veiligheid en Justitie en voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport ten behoeve van het rondetafelgesprek over problemen bij aangiftes van verstandelijk gehandicapten met betrekking tot zedendelicten en seksuele weerbaarheid bij misbruik van mensen met een verstandelijke beperking d.d. 24 juni 2015..

Mede met het oog op Europese wetgeving meen ik dat verstandelijk beperkten gezien moeten worden als een extra kwetsbare groep die derhalve ook extra bescherming van overheidswege verdient. Wat mij betreft heeft dit te gelden voor zowel verstandelijk beperkte slachtoffers als daders.

Nogal eens is er sprake van misbruik situaties waarbij door de beperking het moeilijk(er) kan zijn te achterhalen wat er precies is gebeurd, zeker als daar alleen reguliere middelen voor worden ingezet.

Seksueel misbruik is ook een rekbaar begrip. Er valt te denken aan de klassieke situaties van misbruik, waarbij strafrechtelijke definities als verkrachting, ontucht, schennispleging et cetera om de hoek komen kijken. Een andere vorm van (seksueel) misbruik is die van de loverboyproblematiek. Ook daar zien wij vaker en vaker verstandelijk beperkten, met name als slachtoffer, een rol spelen.

Bij seksueel misbruik valt in algemene zin te denken aan o.m. de volgende situaties:

01. Misbruiker is verstandelijk beperkt slachtoffer niet
02. Slachtoffer is verstandelijk beperkt misbruiker niet
03. Zowel slachtoffer als de misbruiker zijn verstandelijk beperkt
04. Misbruik vindt plaats binnen een instelling voor verstandelijk beperkten

In de hiervoor beschreven loverboysituaties vinden mensen het over het algemeen begrijpelijk en wenselijk dat strafrecht wordt ingezet, doch de strafrechtketen houdt weinig rekening met het feit dat zij te maken heeft met slachtoffers en/of getuigen die een verstandelijke beperking hebben.

Zo heb ik eens een verstandelijk beperkt meisje bij moeten staan die het slachtoffer was van een groepsverkrachting en uitbuiting, waarbij zij als getuige werd gehoord door maar liefst 17 advocaten. De extra waarborg die er was vanwege haar mentale conditie, was het door de Rechter-Commissaris actief laten inschakelen van een slachtofferadvocaat. Dat heeft echter niet voorkomen dat dit meisje in een ruimte door 17 advocaten is verhoord. Advocaten die overigens geen van allen kennis hebben van verstandelijke beperkingen en hoe dat van impact kan zijn op verhoorsituaties.

Politie mensen zijn eveneens volstrekt onvoldoende opgeleid om met dit soort slachtoffers/getuigen/verdachten om te gaan. Zelfs kan worden geconstateerd dat zij, die werkzaam zijn in de intramurale setting die er is voor verstandelijk beperkten, vaak onvoldoende opleiding hebben genoten over hoe om te gaan met seksuele activiteit van hun cliënten. Dat kom ik dan weer tegen op het moment dat ik als advocaat van een instelling geroepen wordt bij een situatie van seksueel grensoverschrijdend gedrag binnen de instelling.

Al met al meen ik dat er volstrekt onvoldoende deskundigheid is binnen de strafrechtelijke keten, meer in het bijzonder bij de (zeden)politie over deze groep.

In het licht van de Europese richtlijn waar kwetsbare slachtoffers een beroep op kunnen doen en die zeer binnenkort directe werking krijgt¹ meen ik dat de kamer er verstandig aan doet bij de verantwoordelijke ministers aan te dringen op versnelde en verbeterde specialistische opleiding voor alle ketenpartners.

Het is uitermate storend om te zien dat de houding van het Openbaar Ministerie en de politie er al snel één is van: *“Dit is voor de hulpverlening, niet voor het strafrecht”*. Dat gebeurt eigenlijk al zodra er maar één verstandelijk beperkte in het spel is. Daarmee verworden verstandelijk beperkten tot tweederangsburgers. Hoezo komt hen niet dezelfde strafrechtelijke bescherming toe als anderen?

Juist bij deze groep is dit extra belangrijk omdat strafrechtelijk optreden ook vertrouwen terugroept bij de omgeving van het slachtoffer, niet in de laatste plaats de ouders. Zij willen dat er strafvorderlijk wordt opgetreden, vaak niet zozeer om iemand de gevangenis in te sturen maar om de waarheid boven tafel te krijgen en daarmee mogelijk herhaling te voorkomen. Ook kan een strafrechtelijk onderzoek, als het gaat om misbruik dat plaatsvond onder de verantwoordelijkheid van de intramurale setting, meer duidelijkheid verschaffen over eventuele blind spots en/of falen van de instelling.

Ook inwoners van ons land die minder begaafd zijn dan de gemiddelde persoon hebben recht op strafvorderlijke bescherming. Ook zij hebben recht op hun lichamelijke integriteit, ook zij hebben recht te worden beschermd, ook zij hebben recht op het voorkomen van secundaire victimisatie. Iets wat in de beleving van veel van mijn verstandelijk beperkte cliënten en hun ouders in ieder geval aan de orde is als een aangifte niet serieus wordt genomen in die zin dat hij niet wordt opgepakt door het strafrechtelijk traject, maar direct wordt doorverwezen naar de hulpverlening.

Vanzelfsprekend dient bij een beperkte dader een bijzondere afweging te worden gemaakt omtrent de strafmodaliteit. Het komt mij echter voor dat het aan de Rechter is voorbehouden om die afweging te maken. Nu kom ik in de praktijk te vaak tegen dat Politie en Justitie die afweging maken en kan ik mij niet aan de indruk onttrekken dat daar te vaak de afweging wordt gemaakt geen strafrechtelijke onderzoek te doen bij gebrek aan deskundig personeel of in verband met een eigen moreel (voor) oordeel.

Mr. Richard Korver, advocaat in Amsterdam, advocaat van slachtoffers, verdachten en instellingen en tevens Voorzitter van de Stichting LANGZS.

---

¹ 16 november aanstaande